

Liis Uustal

KAASAEAGNE ARHITEKTUURIKOO

LÕPUTÖÖ

Arhitektuuri- ja keskkonnatehnika teaduskond
Rakendusarhitektuuri eriala

Tallinn 2014

Käesolevaga tõendan, et antud lõputöö on minu, Liis Uustali poolt kirjutatud. Töö koostamisel kasutatud teiste autorite, sh juhendaja loome- ja teadustööde seisukohad on viidatud.

Lõputöö koostamine, kaitsmine ja selles sisalduv informatsioon on *prima facie* õppeotstarbeline ja töö on kaitstud autoriõiguse seadusega, mille kohaselt on autoril töö suhtes mittevaralised õigused. Juhul kui selle lõputöö kasutamine leiab aset muudel põhjustel kui reprodutseerimine õppe- ja teaduslikel eesmärkidel, mis ei ole ajendatud ärilistest huvidest, siis laienevad lõputöö autorile lisaks mittevaralistele õigustele ka varalised õigused.

Diplomand: Liis Uustal
(allkiri ja kuupäev)

Üliõpilase kood

Õpperühm EA-81

Lõputöö vastab ülesandele ja kehtivatele nõuetele.

Juhendajad: Ott Kadarik
(allkiri ja kuupäev)

Mihkel Tüür
(allkiri ja kuupäev)

Konsultandid:
(allkiri ja kuupäev)

Kaitsmisele lubatud "....." 2014 a

Arhitektuuriteaduskonna dekaan

H. Kesler

(allkiri)

SISUKORD

SISUKORD.....	4
1 TEOREETILINE OSA	6
1.1 Sissejuhatus.....	6
1.1.1 Teema valik ja põhjendus	6
1.1.2 Probleemi püstitus, projekti eesmärk	7
1.2 Ajalooline ülevaade	8
1.2.1 Niguliste kvartali lugu	8
1.2.2 Arhitektuurivõistlus 1969. aastal	9
1.2.3 Peep Jänese ja Rein Kersteni ideekavandid	11
1.3 Projekti temaga seonduvad teoreetilised aspektid	12
1.3.1 Arhitekti positsioon 21. sajandi ühiskonnas	12
1.3.2 Ruumiõpe.....	14
1.3.3 Linnaruumist	15
1.4 Case study	18
1.4.1 Oulu arhitektuurikool Soomes	18
1.4.2 Porto Arhitektuurikool Portugalis	19
2 PROJEKTLAHENDUSE SELETUSKIRI	21
2.1 Lähipiirkonna iseloomustus	21
2.1.1 Linnaruumi skaala	21
2.1.2 Kvartali skaala.....	22
2.2 Asendiplaan.....	23
2.2.1 Olemasolev olukord	23
2.2.2 Planeeritav olukord	23
2.3 Arhitektuurne osa	24
2.3.1 Arhitektuurne üldlahendus.....	24
2.3.2 Hoonekompleksi funktsionaalne ülesehitus	25

2.4	Konstruktiivne osa.....	30
2.4.1	Välisseinad ja vahelaed	30
2.4.2	Katus.....	31
2.4.3	Avatäited.....	32
2.5	Eriosad.....	32
2.5.1	Küte ja ventilatsioon.....	32
2.5.2	Veevarustus ja kanalisatsioon	32
2.5.3	Elektri- ja sidevarustus	32
2.6	Tehnilised näitajad	32
2.6.1	Ehitiste üldised olulised tehnilised andmed.....	32
3	KOKKUVÕTE	34
4	SUMMARY	35
5	VIIDATUD ALLIKAD	36
6	LISAD.....	38
6.1	Lisa 1. Intervjuu arhitekt Kaire Nõmmega	38
7	JOONISED.....	42

1 TEOREETILINE OSA

1.1 Sissejuhatus

1.1.1 Teema valik ja põhjendus

Elu on pidevas muutumises. Keskkond, milles inimesed viibivad, koosneb ajas vähem või rohkem armsaks saanud hoonetest. Linnapilt on kirev, uued ja lagunevad hooned kõrvuti tänavaserval. Hoonete vahel on ruum, kord privaatne, kord avalik- seda on võimalik piiritleda. Arhitektuur ei ole privaatne ja ainult arhitektidele- see on kõigi Asi.

Aktuaalseks on saanud Eesti arhitektuurihariduse temaatika. Praeguse seisuga on Eestis 2 kõrgkooli ja 1 rakenduskõrgkool, kus on võimalik omandada arhitekti haridus. Arhitekt Peeter Pere on ütelnud, et olukord arhitektide koolitamises on ebanormaalne, sest kolm kooli väikese riigi jaoks on ilmselgelt liiga palju. Ta lisab, et räägitakse küll konkurentsi positiivsest mõjust, aga paraku on see reaalses elus konkurents mitte parema kvaliteedi, vaid madalama hinna saavutamiseks. Samas artiklis mainib ka arhitekt Kalle Rõõmus, et Eestis on arhitektide üleproduktioon, sest lõpetajad ei saa tööd või teevad tööd ahju taga ning selletõttu ei ole neil muud kulu kui piraattarkvara ja arvuti, mis tähendab, et nad võivad projekteerida väga odavalt. [1] Teisalt, Karin Hallas-Murula, kes on TTÜ arhitektuuriajaloo ja -teooria külalisprofessor, kirjutas Õpetajate Lehes jällegi sellest, et ACE (Architects' Council of Europe) 2012. aasta aruandes toodi välja fakt, et Eestis on 600 kutsekvalifikatsiooniga arhitekti, mis tähendab, et Eesti on arhitektide arvu poolest Euroopas viimasel kohal. Murula väitis, et tuhande elaniku kohta on Eestis 0,4 arhitekti, samal ajal kui EL-is on neid keskmiselt 0,9 (esikohal Itaalia 2,4 arhitektiga). [2] Tallinna Tehnikakõrgkooli dekaan, Hindrek Kesler kõneles Õpetajate Lehe artiklis sellest, et arhitekte ei tohiks koolitada rohkem kui seda tehakse praegu ning hoopis kõige olulisemaks on tekitada toimiv ja püsiv koostöö arhitektuuriharidust andvate asutuste vahel. [3] Väiteid on nii vastakaid, et mida siis õigeks pidada?

Pakun välja julge idee teha Eestisse silmapaistev ja tugeva õppestruktuuriga kaasaegne arhitektuurikool. Kooli on koondatud erinevad ehituskunsti õppekavad ning tehakse koostööd paljude arhitekti ametit puudutavate valdkondadega (majandus, suhtlus, tehnoloogia, disain jpm.). See on üks võimalikest lahendustest eesti arhitektuuri kvaliteedi hoidmiseks ja tõstmiseks.

1.1.2 Probleemi püstitus, projekti eesmärk

Selleks, et Eesti, väikese rahvaarvu ja noore riigi areneva majanduspraktikaga, hästi toime tuleks, on vaja ressursse võimalikud optimaalselt kasutada. Praeguse seisuga on Eestis kolm kõrgkooli, kus saab omandada arhitektuuriharidust. Ehituskunsti valdkonnas õpib hetkeseisuga ligi 700 tudengit. (Skeem 1)

ARHITEKTUUR		URBNISTIKA		MAASTIKUARHITEKTUUR		SISEARHITEKTUUR		MUINSUSKAITSE/ RESTAUREERIMINE	
TTK	124	EKA	18	EMÜ	105	EKA	69	EKA	61
EKA	103			TTÜ	75				
TTÜ	140								
KOKKU : 695									
andmed pärinevad koolide õppeosakondadest									

Skeem 1. Eesti arhitektuurivaldkonna tudengite arv

Kui uurida, missugune on inimeste ja arhitektide suhtarv põhjamaades, jäävad nii Rootsi, Taani, Soome kui ka Norra tahapoole kui Eesti, kuigi Eestis on nimetatud riikidest kõige väiksem rahvaarv. See tähendab, et Eestis on arv, mitme inimese peale on üks arhitekt, kõige väiksem. (Skeem 2)

	RIIK	rahvaarv	tudengite arv	arhitekt / inimese kohta
	EESTI	1,3 mln	695	1 / 1870
	TAANI	5,6 mln	2 895	1 / 1930
	ROOTSI	9,6 mln	3 550	1 / 2700
ETTEPANEK →	EESTI	1,3 mln	400	1 / 3250
	NORRA	5,1 mln	1 355	1 / 3760
	SOOME	5,4 mln	1 318	1 / 4100

Skeem 2. Põhjamaa riikide rahvaarvu ja arhitektuuritudengite suhe

Käesoleva projekti eesmärk on mõtestada olukord, kui Eestis õpetatavate arhitektuuritudengite arv märgatavalt väheneks. Idee on ehituskunsti valdkondadele (arhitektuur, maastikuarhitektuur, urbanistika, restaureerimine ja muinsuskaitse, sisearhitektuur) kavandada ühine kvaliteetne õppekeskond – see väljendub uue eraldiseisva ja arvestatava hoone või hoonekvartalina Tallinna silmapaistvas linnapiirkonnas. Kooli on planeeritud kvaliteetsed ja inspireerivad õpperuumid. Hoonekvartal loob ümbritseva hoonestusega linnaruumi inimsõbraliku ning turvalise keskkonna.

Arhitektuurivaldkonna õppejõud räägivad tihti kvaliteetsest ruumist. Kas õppeklass, kus sellest kõneletakse, toetab õppejõudude teoreetilisi väiteid ja aitab kaasa kvaliteetsuse mõistmisele? Arhitektuur on paljuski visuaalne eriala, oluline on viibida õppeprotsessi ajal inspireerivas keskkonnas. Selleks, et planeeritav arhitektuurikool oleks inspireerivas kohas, linnapildis nähtav ja inimestes huvi tekitav, on hoonete kompleks kavandatud Harju tänava äärde Niguliste kvartalis. (Pilt 1)

Pilt 1. Vaade Harju tänavale ja Niguliste kvartalile

See on linnas kahe kõige olulisema väljaku ühendamise teljel- Vabaduse väljaku ja Raekoja platsi vahel. Arhitektuur ei ole ainult arhitektidele, see on kõigile. Arhitektuur on eriala, mis tegeleb hoonete ja nende vahelise ruumiga- ebaõiglane oleks selle loomist mitte jagada ning eksponeerida. Veel enam, see tuleb teha nätavaks ja anda inimestele võimalus sellest vähemalt visuaalselt osa saada.

1.2 Ajalooline ülevaade

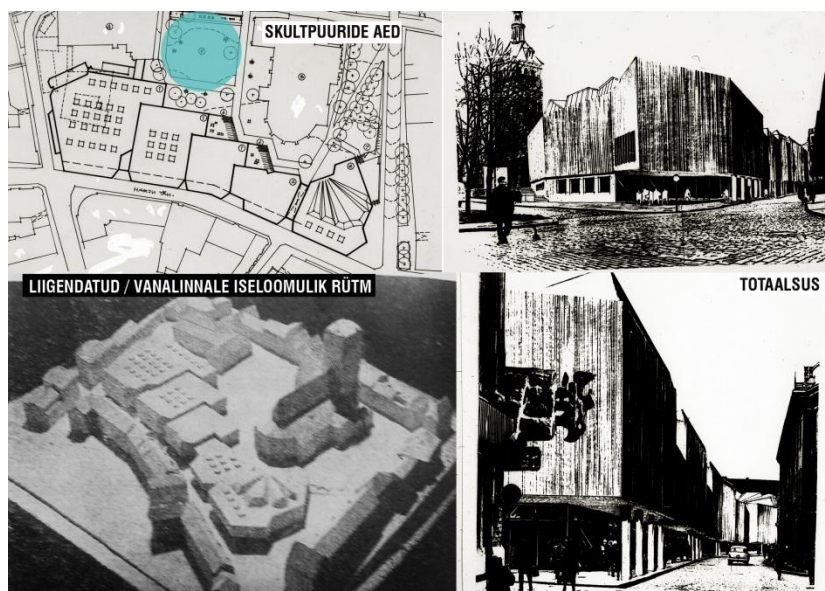
1.2.1 Niguliste kvartali lugu

Ajakirjas Maja on kirjutatud, et kuni 19. sajandi seitsmekümnendate aastateni oli Harju tänav suhteliselt marginaalne kõrvaltänav. Linnavärava taasavamise järel sai aga tänavast suurlinlikkuse ihas edevusekants, kus suurtel vitriinakendel kallid kaubad, tänaval peened daamid. Harju oli 20. sajandi esimesel poolel Tallinna ostlejate ja salongiküllastajate peatänav. [4] Ja siis 1944. aasta märtsipommitamises hävis Niguliste kvartali Harju tänava äärne hoonestus, Niguliste kirik sai samuti tõsiselt kannatada. Pärast II MS kaaluti Harju tänava restaureerimise ja rekonstrueerimise võimalusi, jäädes siiski ajutise lahendusena haljastamise juurde. Täna on Harju tänava äärne haljasala püsinud juba 70 aastat. 1969. aastal toimus arvukate osavõtjatega

arhitektuurikonkurss Niguliste kvartali hoonestamiseks, kuid žürii ei soovitanud edasise hoonestuse aluseks võtta ühtegi projekti. 1986. ja 1988. aastal tegi Peep Jänes koos Rein Kersteniga kaks Niguliste kvartali kunstihoone ideekavandit, kuid ideetasandilt asi jällegi kaugemale ei jõudnud. 2007. aastal kavandati Harju haljasala ümber- taastati Nõelasilma värav, valgustid ja käiguteed, mis markeerivad maa-all olevaid hävinud hoonete müüre. Siiski, lähedal asuva bastionide haljasvööndi tõttu ei ole Harju haljasala sellises ulatuses kui praegu vältimatult vajalik.

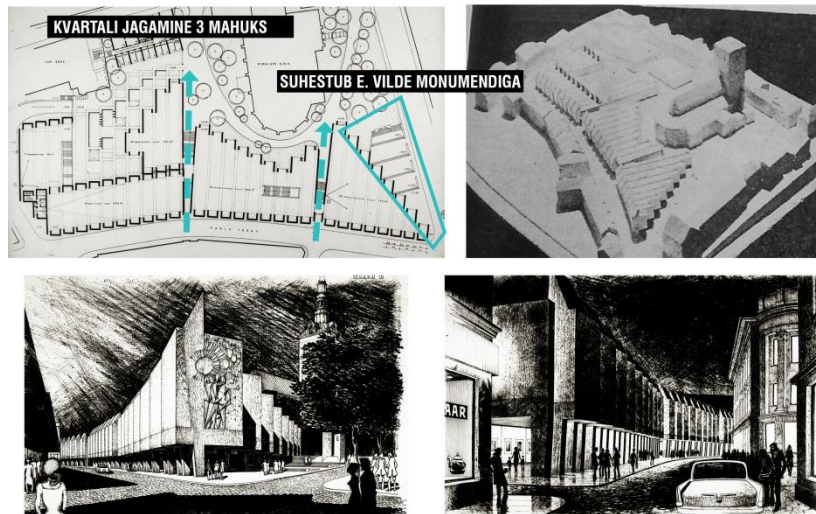
1.2.2 Arhitektuurivõistlus 1969. aastal

Niguliste kvartali hoonestamise otstarbekuse ja võimaluste väljaselgitamiseks korraldati 1969. aastal arhitektuurikonkurss. Ajakirjas Ehitus ja Arhitektuur on konkursi kohta kirjutatud, et Tallinna vanalinna struktuuri terviku huvides tuleb õigeks pidada Niguliste kvartali hoonestamist. Arvesse võttes, et Niguliste kirik võetakse lähemal ajal kasutusele Eesti keskaegse kunsti muuseumina(mida täies ulatuses siiani tehtud ei ole), on mõeldav hoonestada kirikut ümbritsev kvartal ka teiste kunstialaste muuseumide, kunstimuuseumide ja müügisalongidega kui linnaehituslikust seisukohast vähest transporti ja laomajandust nõudvate asutustega. [5] Eelnevalt mainitud arvesse võttes sobib kvartalis ka diplomitöös planeeritav ruumiprogramm: arhitektuurikool, galeriid, kohvikud, väiksed äripinnad ja stuudiokorterid. I auhind määrati Henno Sepmanni tööle, mis sobis hoonestustiheduselt ja asendiplaaniliselt Niguliste kvartalis. Samuti kirjeldatakse, et liigendatud fassaadides on mitmekesisust ja vanalinnale iseloomulikku rütmi. (Pilt 2)

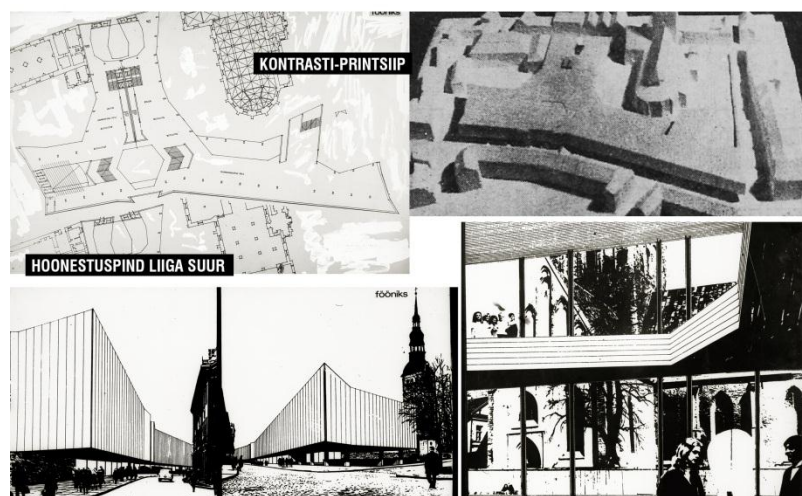
Pilt 2. Ülevaade Henno Sepmanni võidutööst

III koha saanud Mart Porti töös võib lugeda õnnestunuks kvartali hoonestamist, mis Harju tänavale omaste käikudega on jaotatud kolmeks osaks. Ajalooliselt oluline Nõelasilma käik on praegugi üks põhiline kvartali läbimise koht. Samuti, Niguliste tänava poolne fassaad seostub hästi Eduard Vilde monumendiga. Töö mõjub siiski suurte hoonemahtude tõttu massiivsena. (Pilt 3)

Pilt 3. Ülevaade Mart Porti võistlustööst

Raine Karbi ostupreemia saanud võistlustöö on üles ehitatud tugeval kontrasti-printsübil, kuid jääb siiski vanalinnas võõraks. Uurides seda tööd, on tunne, et kvartalis tuleks lähtuda vanalinlikust skaalast ja proovida pigem suhestuda kui eristuda. Karbi projekti tänaval liiklejana ette kujutades on tunne, et vanalinnas liikudes tahaks põigata hoonete vahele, kulgeda mööda väikseid sisetänavaid, kuid sellise pika liigendamata fassaadi ja hoonemahu puhul ei ole see võimalik. (Pilt 4)

Pilt 4. Ülevaade Raine Karbi võistlustööst

1.2.3 Peep Jänese ja Rein Kersteni ideekavandid

Peep Jänese koos Rein Kersteni ja mitmete sisearhitektidega koostas kokku kaks ideekavandit Harju tänava kunstigalerii projekteerimiseks. Esimene ideekavand tehti 1986. aastal ja teine 1988. aastal. Arhitektidel oli kvartaliga kolm ideed. Esmalt, endised kinnistupiirid pidid olema selgesti tajutavad. Teisalt, nõutud ennistavad fassaadid (Kuld Lõvi kuni Nõelasilm) väärtustada kui maketid. Kolmandaks, mitteennistatavad hooneosad (Kuld Lõvist kuni Rüütli tänava nurgani) kujundada tänapäevaselt, kuid fikseerida vanadel fassaadijoontel olnu ruumiliste (metall)-sõrestikjoonistena. [6] (Pilt 5)

Pilt 5. Ülevaade Peep Jänese ja Rein Kersteni ideekavandist

Arhitektide idee taastada väga täpselt hävinud hoonete fassaadid on üllas mõte, kuid mida arvatakse sellisest ideest tänapäeval? Riin Alatalu, muinsuskaitse doktor, kirjutab Sirbis Karuteene medalitest ja Pärandiaastast. Ta toob välja, et Karuteene medali saanud De la Gardie' kaubamaja ja Narva kolledži projekt purustas Eesti Muinsuskaitse Seltsi lootused, et need ajalooliste hoonete koopiadena taastatakse. Mõlemad ehitised täidavad Teises maailmasõjas hävitatud linnaruumi, kuhu ligi 60 aastat ei suudetud mitmetest võistlustest ja aruteludest hoolimata leida sobivat lahendust. Sarnane asjade kulg on toimunud ka Niguliste kvartaliga. Alatalu kirjeldab, et noorema põlvkonna muinsuskaitsetele jääb selline ootus ja nüüdisarhitektuuri eitamine jätkuvalt mõistetamatuks, sest tänapäevane muinsuskaitse ideoloogia ajaloo kopeerimist ei tunnista, pigem peaksid muinsuskaitsejad olema avatud, et ka praeguste arhitektide loomingust, meie enda tänasest päevast saaks homne pärand. [7]

1.3 Projekti teemaga seonduvad teoreetilised aspektid

1.3.1 Arhitekti positsioon 21. sajandi ühiskonnas

Arhitektuur on vaadeldav mitmelt tasandilt- arhitekt ja riik- olukord, millest eelpool juttu oli, kuid samuti on üheks võimalikuks vaatenurgaks ka arhitekti ja tellija tasand, mis on oluliselt intiimsem. Arhitekti ameti puhul on oluline suhtlemine ning mõistmine, sest üldjuhul planeeritakse hoone kellelegi teisele- hakatakse seal siis elama, töötama või teatrit tegema. Seetõttu on alati projekteerides vajalik mõtelda inimskaalale ja funktsionaalsusele. Teisalt, tellija puhul on väga oluline lugupidamine ja austus arhitekti ning tema loomingu vastu. Võib näha äärelinnades ja kohati linna südameski (näitena tänavu Viljandisse peatänava äärde kavandatud Selver) arhitektuuri, mis ei ole vaatlemiseks ja nautimiseks, vaid läbimiseks. (Pilt 6)

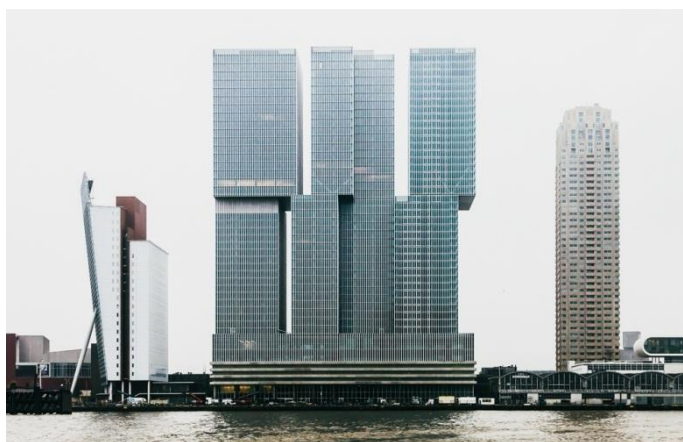
Pilt 6. Viljandi peatänava ääres asuv Selver

Supermarketid ja suured kaubanduskeskused on üles ehitatud ainult kasu saamise eesmärgil. Kas see on koostöö arhitekti ja tellija vahel, arvestades mõlema huve? Supermarketite arhitektuur ei ole see, mida arhitekt seitse või enam aastat intensiivselt kõrgkoolis õpib ja pärast veel aastaid praktiseerib- see on tellija ahnus ja arusaamatus kvaliteetse ruumi mõttest. Raamatu „Kohad ja mittekohad“ autor sildistab supermarketeid nimega „mitte-koht“, kuna mittekohadest liigutakse läbi ja nad on mõõdetavad ajaühikutes. [8] On tekkimas küsimus, kas arhitektil on supermarketite projekteerimise puhul üldse mõtet sõna sekka ütelda, kui tarbimine on see, mis dikteerib vajaduse. Võib-olla on arhitektil vajalik võtta seda probleemi kui võimalust ning leida lahendus, kuidas muuta linnapildis suured massiivsed tummseinad aktiivseks linnaruumi osaks. Tuues paralleeli välismaailmast, siis Ameerikas Las Vegas Strip on selline peatänav, kus arhitektuur on jõudnud täielikult sümbolismi ja ikonoloogia tasandile. Pole enam juttu kompositsioonist ja esteetilisusest, vaid hoopis klientide peibutamisest. (Pilt 7)

Pilt 7. Las Vegas Stripe öösel

Oluline ei ole enam hoone, sest seda pole võimalik läbi erksate ja vilkuvate märkide ja tabloode nähagi. [9] Maailm on seal raha ja lõbu täis, arhitekt on palgatud ainult kitši joonistamiseks. Jah, Eestis on hästi, eestlane on tagasihoidlik. Heites pilgu Eestist välja, võib olla üsna kindel, et sarnasusi arhitekti positsiooni kohta Eestis, leiab välismaaltki. Kenneth Frampton kirjutab raamatus „Moodne arhitektuur“ sellest, kuidas postmodernism taandab arhitektuuri seisundini, kus ehitaja/arendaja kokkulepitud „pakendamissobing“ määratleb nii hoone karkassi kui ka sisu, kusjuures ainsaks arhitekti ülesandeks jääb ahvatleva ja sobiva maski kujundamine. [10] Raamatu autor kirjeldab, et tänapäeval Ameerika linnakeskustes valitseb kaks valdavat olukorda: pilvelõhkujad kas „vaikivad“ oma peegeldavas klaaskestas või on vastupidi ehitud väärtusetu ajaloolise dekooriga. See väide on korrektne, kuid maailmas on kindlasti arhitekte, kes ei taha planeerida igavaid ega ajaloolise dekooriga kõrghooneid. Näitena, Rem Koolhaas on meister mõtlema kontrastsuse ja kontseptuaalsuse piirimail. Koolhaas kõneles hiljuti valminud hoone De Rotterdam’i kohta seda, et kontrastsus on alati värskendav ja nii nagu sürrealistid suutsid panna

Pilt 8. De Rotterdami hoone, Rem Koolhaas

inimesi uskuma vihmavarju ja pulgakommi koos eksisteerivasse õigsusesse, hakkavad linnaelanikud mõistma ka algul kontekstivälise arhitektuuri võlu- tegelikult ongi kontrast

kontekstiks. (Pilt 8) Koolhaas ütles, et De Rotterdami hoone ei ole osa maailma tipp-arhitektuurist, vaid see on täpselt selline hoone, nagu see on, sest raske on hoonet lõpuni hoida täpselt sellisena nagu ette kujutatud on, sest tuleb teha tellijaga kompromisse. Koolhaasi sõnul kirjeldavad ajakirjanikud, et tänapäeval saavad arhitektid olla mängulised ja solisti-rollis, kuid tegelikult surve, mille all arhitektid peavad töötama, on äärmiselt suur. [11] Kirjeldatud olukord näitab, et arhitekti positsioon ei ole kindlalt ja õigesti paigas ka mujal maailmas.

Eelnevat mõttekäiku veel edasi arutledes võib väita, et arhitekt ongi kui hunt Kriimsilm, kellel on 7 ametit. Üheskoos peaksid olema hea ruumitaju, andekus, realistlik mõttekäik, käsitööoskus, majanduslik nutikus jm. Aga erialaoskused saavad tegelikult alguse koolist. Jällegi tekib küsimus, kas Eesti riigis on arhitektuuriharidus piisavalt heal tasemel, et tudengid oleksid ette valmistatud kõigis eelpool nimetatud?

Tulles algse küsimuse juurde, kes on arhitekt 21.sajandi ühiskonnas, võiks sellele vastata Vilen Künnapu mõttega, et arhitekt on inimeste jaoks viirastus. Ta kirjeldab, et inimesed tegelikult ei tea täpselt, kes ta on või kus ta on. Inimesed ei tea ka, kas ta on osav ehitusmeister, hindade tundja, kohvikuseltsiline, fassaadikunstnik, poet või selgeltnägija. [12] See kuvand on positiivne ja vastuvõetav, sest teadmatus võib muutuda teadlikkuseks, kuid vastupidi on üsna võimatu. Arhitekt aga, salamahti, on kui Igavene Ootaja. Ta ootab inspiratsiooni, õnnelikke nägemusi, kuid ka häid tellimusi ning eelkõige maju, mis kunagi valmivad.

Jüri Soolep kõneles Arhitektide liidu 80. juubelikoosolekul arhitektist muutuvast ajas. Ta ütles, et arhitekt on väga vana elukutse ja soovib mõelda ehituskunstist kui inimese ja ruumi sobitamise kunstist. Soolep väitis, et ei kao arhitektide töö ega need inimesed, kes seda teevad niikaua kui püsib inimkond. Väga kujundliku ja ausa mõttega seletab Soolep arhitekti ameti olemuse- ta ütleb, et arhitekt tegeleb põhiliselt sellega, mida veel ei ole. Veelkord sõnastades arhitekti positsiooni tänapäeva ühiskonnas, siis arhitekt tegeleb sellega, mida veel ei ole, ette kujutamise viisil- ta tegeleb ruumi ja inimesega tulevikus olevana. [13] Kas pole mitte üllas?

1.3.2 Ruumiõpe

Mõisted koht ja ruum- mis on nende erinevus? Selleks, et mõtiskleda kõigepealt selle üle, mis on koht, võiks seda defineerida eelkõige vastandi kaudu. Vastandiks on mittekoht. Raamatus „Kohad ja Mittekohad“ seletab autor, et juhul, kui kohta võib määratleda millenagi, mis seostub identiteedi, suhete ja ajalooga, siis ruum, mida ei saa määratleda ei identiteedist, suhetest ega ajaloost lähtuvalt, moodustab mittekoha. Raamatus kõneletakse, et sõnas mittekoht on 2 reaalsust. Esiteks, kindla

eesmärgiga ruum (transport, äri). Teiseks- inimeste kokkupuude nende ruumidega. Need on omavahel väga seotud reaalsused, sest inimesed kasutavad neid ruume- näiteks ostlevad, lähevad reisima või sõidavad autoga. Need reaalsused on seotud, kuid ei segune omavahel kunagi, sest mittekohad on kui vahendid, mis on abiks inimestel oma õige eesmärgini jõuda. See käib näiteks supermarketite, kiirteede, lennujaamade kohta. [14] (Pilt 9)

Pilt 9. Kiirteede ristumissõlm / mittekoht

Tulles tagasi mõistete koht ja ruum juurde, siis erinevus võiks seisneda piiritlemises. Sõna koht on rohkem piiritletav ajaloo ja mälestustega ning peidab endas vähem abstraktseid tõlgendusvõimalusi kui ruum. Kuidas hoomata ruumi olemust, kui seda on võimalik defineerida nii mitmel tasandil- ruum kahe aialipi vahel või ruum tänase ning järgmise reede vahel? Üks on väga konkreetne vahemaa ning teine piiritletav ajaga, mille eksisteerimise ja määratlemise üle võiks järgnevatel lehekülgedel mõtisklema jääda.

Arhitektuuri olemust püütakse tihti mõtestada läbi ruumikogemuse, erinevate ruumi parameetrite kaudu, on see siis välis- või siseruum. Aga kuidas hinnata kvaliteetset ruumi ning olla teadlik ruumi mõjutavatest parameetritest? Seda koolis ju ei õpetata. Jah, üldhariduskoolides veel mitte, kuid Eestis on olemas Arhitektuuri huvikool, kus mõned inimesed on ruumist rääkimise enese südameasjaks võtnud. Arhitektuuri huvikool on koht, kus ei otsita mitte õigeid vastuseid, vaid paisatakse õhku küsimusi, mille üle koos mõtiskleda. Selleks, et huvikooli tegevusest rohkem teada saada, tegin intervjuu sealse õppejõu, arhitekt Kaire Nõmmega. (Lisa 1)

1.3.3 Linnaruumist

Hooned on füüsilised kuvandid, mille vahele jääb teatud ühik ruumi. Maal võib olla kahe talu vahel mitu metsatukka ja karjamaad. Linnas on hooned üksteisega palju lähemalt kontaktis, neid eraldavad tänavad, parklad ja pargid. Tuleb hoida ja hinnata hoonetevahelist ruumi, sest see loob

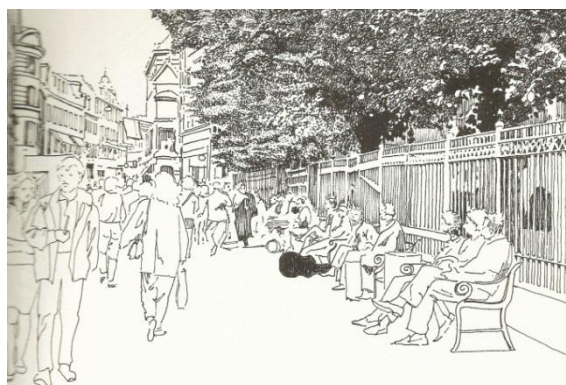
vaheldusrikkuse. Linnas on oluline turvalisus ja aktiivsus – see muudab linna inimsõbralikuks ja elavaks. Tänavad võimaldavad inimestel välisruumis liikuda ja üksteist kohata.

Raamatus „Designing Places“ on toodud välja kuus kvaliteetse linnaruumi parameetrit. Esiteks, eriline, isikupärane linnaruum ja turvalisus. Veel peaks olema lihtne linnaruumis ringi liikuda, ehk kerge läbitavus. Oluline on, et inimesed tunneksid end kui oodatuna ja oleks võimalikult kerge kohaneda. Ära märgitakse veel see, et linnaruumis kasutataks inimsõbralikke ja jätkusuutlikke materjale, näiteks puitu. [15]

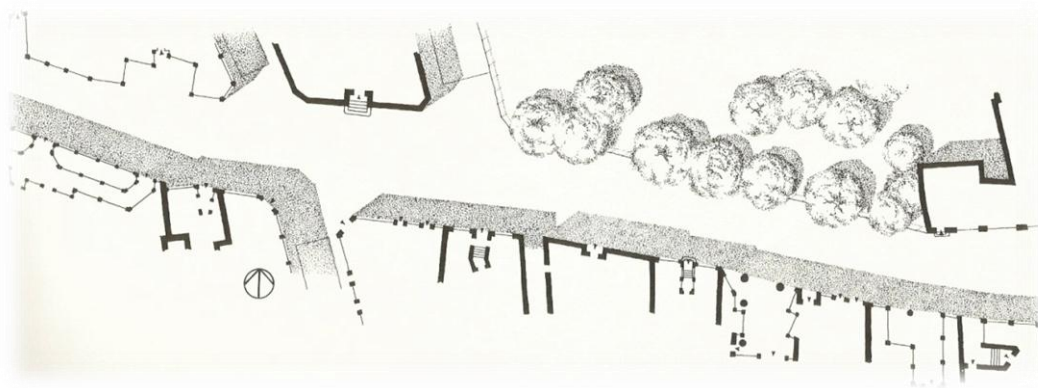
Raamatu „Great Streets“ autor on külastanud erinevaid linna ja jälginud tähelepanelikult tänavaid ning nende hingeelu. Autor kirjeldab, et parimad tänavad on need, mis jäävad meelde. Need tänavad jätavad tugeva, kauakestva positiivse mulje. Mõeldes linnale, tuleb meelde hoopis teatud tänav selles linnas ja tuleb tahtmine uuesti seal olla- selline tänav on unustamatu. [16] Näitena tooksin välja ühe Kopenhaageni tänav, mida autor peab siiani hästitoimivaks keskaja tänavaks. Tänav nimi on Strøget ja see asub vanalinnas. (Pilt 10, Pilt 10)

Pilt 10. Kopenhaageni vanalinn

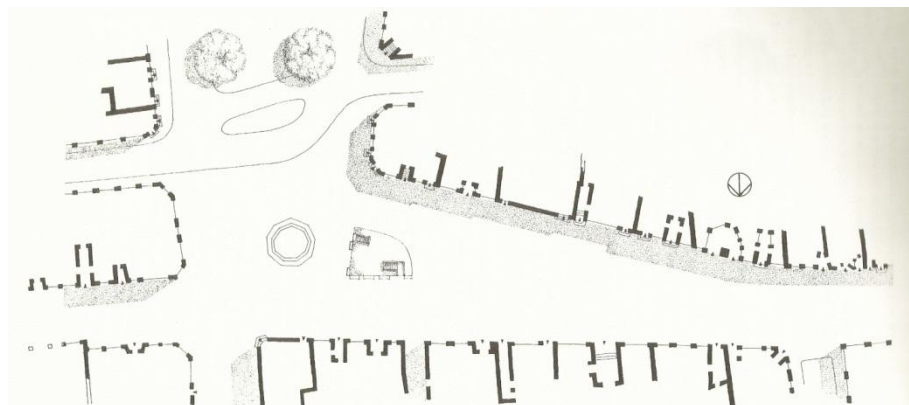

Pilt 11. Vaade Strøget tänavale

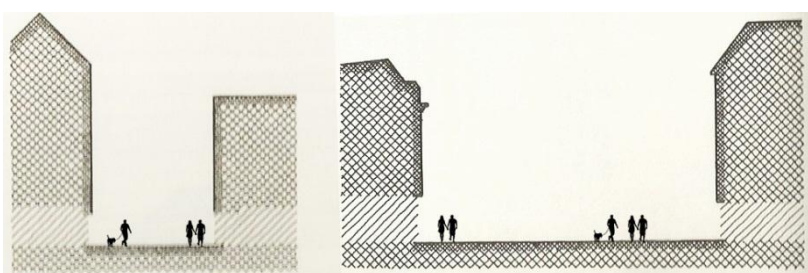
Pilt 12. Strøget tänav plaan I

Konkreetne näide on valitud seetõttu, et analüüsida vanalinna tänava olemust, sest käesoleva diplomitöö kontekstiks on samuti vanalinn. Strøget tänav esindab vana keskaegset tänavat, mis on looklev, kitsas ja piisavalt müstiline. See tänav on mugav. Kitsas tänav ja üsna kõrged hooned kaitsevad liikujaid tuule eest. Tänaval on avaraid peatuskohti, väikeseid väljakuid-

Pilt 13. Strøget tänava plaan II

see tähendab, et on kohti, kus saab istuda ja jalga puhata, vaadelda. (Pilt 13) Kui kitsal tänaval on avaramaid kohti, tähendab, et ka valgus jõuab paremini tänavale. (Pilt 14) Strøget tänav on aktiivne, hiliste õhtutundideni on seal midagi teha- külastada restorani, kohvipoodi väljakul või kuulata klubis head muusikat. (Pilt 15) Tänavääres on suured puud, mille oksad jõuavad pinkide kohale ja pakuvad kuumal suvepäeval varju. Tänav on koht nii male-, flöödi- kui ka kitarrimängijatele. Vaatluse all olev Kopenhaageni tänav on sarnane Tallinna vanalinnas asuvalle Harju tänavale, mille kõrvale on lõputöö planeeritud, sest mõlemad on keskaegse linnasüdame selgrooks. Tänaval on

Pilt 14. Strøget tänava lõiked

tugev algus ja lõpp- Harju tänav ühendab omavahel kaht vanalinna olulisimat punkti- Vabaduse väljakut ning Raekoja platsi.

Elu tänavatel on pidevas muutumises. Hommik algab kohvipoe sabas ja ootamatute kohtumistega, avatakse poed või turg, päeval istutakse päikesepaistel tänavaservas ja nauditakse lõunat, kogu aeg on juhuslikke ja oodatud kohtumisi ning möödumisi. Öhtu saabudes tullakse jälle tänavale-

Pilt 15. Vaade Strøget tänavale

turvaline, mugav, müstiline ja kohvikute, restoranidega tänav on alati rahvast pungil. Hea tänav on ümbritsetud ühiskondlikest hoonetest, atraktiivsetest kohtadest kõigile linnaelanikele ja naaberpiirkondadele. Käesoleva diplomitöö eesmärgiksi pole ainult arhitektuurikooli kavandamine, vaid sellega koos ka aktiivse tänavaruumi loomine. Harju tänava äärde on kavandatud nii kohvikuid, galeriisid kui ka äripindu.

1.4 Case study

1.4.1 Oulu arhitektuurikool Soomes

Oulu arhitektuurikool on üks Soome kolmest arhitektuuri ülikoolist ning asub Põhja-Soomes. Vaatluse alla jäi kool mitme põhjuse tõttu. Esmalt, koolis õppivate tudengite arv on ca 320, mis on lähedane planeeritava arhitektuurikooli tudengite arvule (400 tudengit). Oulu arhitektuurikooli tudengitel on võimalik spetsialiseeruda pärast kolmeaastast baasõpet neljale erinevale suunale-

Pilt 16. Oulu arhitektuurikool vanalinna keskmes

arhitektuuriajalugu/restaureerimine, kaasaegne arhitektuur, urbanism/linnaplaneerimine või hoonete ehitus. Noored, kes lähevad arhitektuuri õppima, ei pruugi veel teada, millele täpselt nad spetsialiseeruda soovivad ning seetõttu on eelpool mainitud koolistruktuur, 3+2 õppesüsteem, kus esimesed kolm aastat õpitakse baasteadmisi ning käsitletakse laialt kõiki teemasid arhitektuuris ja järgmised 2 aastat valida konkreetsem suund, väga tudengisõbralik. Oulu arhitektuurikool asub vanalinnas ajalooliselt oluliste hoonete vahel. (Pilt 16)

Oulu arhitektuurikooli projekteerijad on ütelnud, et koolimaja on 100 aasta jooksul esimene hoone, mis sellesse kvartalisse on ehitatud. Seetõttu oli kooli projekteerimisel oluline arvestada kohapõhiseid karakteristikuid- nt hoone kõrgus, värvitoonid, mahuline liigendus.(Pilt 17)

Pilt 17. Lõige olemasolevatest hoonetest ja arhitektuurikoolist

Sisearhitektuurselt on koolihoone *workshop*-stiilis atmosfääriga, mis loob hoones tegutsejatele vaba ja inimsõbraliku õhkkonna.(Pilt 18) Hoonel on a-sümmeetriline viilkatus, mille sisse on lõigatud

Pilt 18. Oulu arhitektuurikooli interjäär

valgusavasid, et päevavalgus ka ülevalt hoonesse jõuaks. Planeeritava arhitektuurikooli jaoks on näide oluline just seetõttu, et Oulu kooli puhul on hästi ära tabatud asukohale omane skaala.

1.4.2 Porto Arhitektuurikool Portugalis

Alvaro Siza on 1990ndate algul projekteerinud Portosse arhitektuuriteaduskonna hoonekompleksi. Kooli territoorium on kolmest küljest piiratud sõiduteedega. Hoonete kompleks asub mäe otsas ja

vaatega järvele. Kolmnurkne krunt on piiratud kahes küljest hoonetega, keskele tekib sisehoov ja väljak. (Pilt 19, Pilt 20) Hooned töötavad ka müra tõkkena.

Pilt 19. Porto arhitektuurikool

Funktsionaalselt on paigutatud administratsioon, loengusaalid, auditoorium ja raamatukogu pikka põhjapoolsemasse hoonesse ja teisel pool väljakut, lõunapool, asuvad 4 stuudiotorni. Kõik hooned on omavahel seotud väljaku-aluse korrusega. Näide on diplomitööle eeskujuks just erinevate koolihoonete ühendamise viisi ja terviku saavutamise tõttu.

Pilt 20. Porto arhitektuurikool, vaade keskele väljakule

2 PROJEKTLAHENDUSE SELETUSKIRI

2.1 Lähipiirkonna iseloomustus

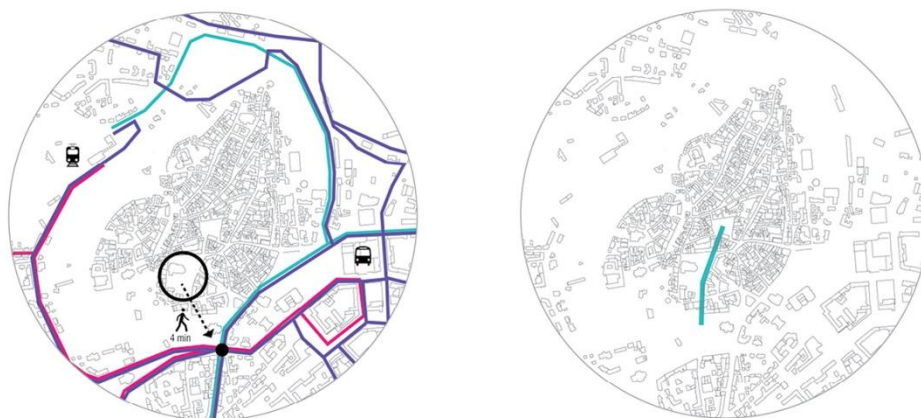
2.1.1 Linnaruumi skaala

Diplomitöö on planeeritud Tallinna vanalinna lõunapoolsesse külge, Niguliste kvartalisse. Vanalinna ümbritseb bastionivöönd, siis tulevad eeslinnad ja puurajoonid. Bastionivöönd anti linnale üle 1859. aastal ja sellest ajast saadik on tegeletud vööndile haljasalade loomisega. [17] (Skeem 3)

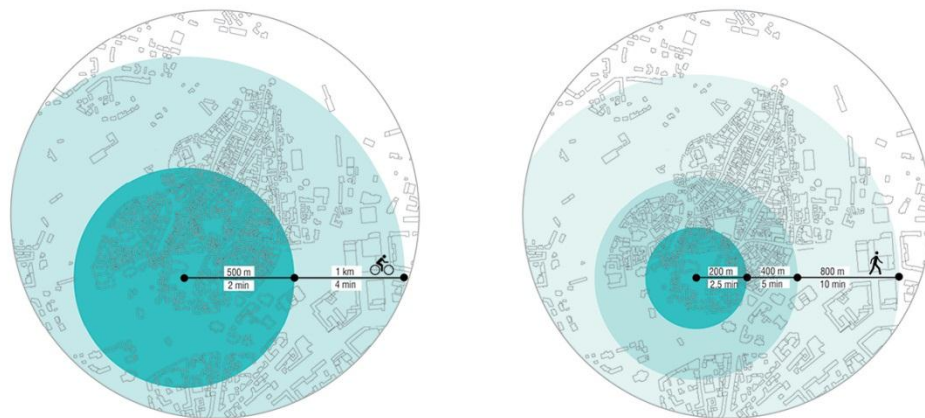
Skeem 3. vasakult: Niguliste kvartal, lähipiirkonna asumid

Niguliste kvartal asub vanalinnas olulisel teljel: Vabaduse väljakut ja Raekoja platsi ühendava Harju tänava ääres. (Skeem 4)

Skeem 4. vasakult: ühistranspordi skeem, oluline telg vanalinnas

Planeeritava arhitektuurikooli jaoks on vanalinn liiklemise poolest hea valik: tudengid ja õppejõud jõuavad jalgsi liigeldes 4 minutiga olulisse ühistranspordi sõlme Vabaduse väljaku ääres. Viru keskuse bussiterminal ja Balti jaam jäävad 10 minutilisel jalutuskäigu kaugusele. (Skeem 4, Skeem 5) Niguliste kvartalisse parkimist planeeritud ei ole, kuna Vabaduse väljaku all on suur parkla, mida saavad õppejõud ja tudengid kasutada. Kvartalit ümbritsevatel tänavatel saab liigelda vajadusel teenindav transport ja taksod.

Skeem 5. Vasakult: jalgrattaga liiklemine, jalgsi liiklemine

2.1.2 Kvartali skaala

Niguliste kvartal on jaotatud mitmeks krundiks. Kõige suurem krundiala jääb loomulikult kiriku alla ning Harju tänava ääres on palju kitsaid krunte, mis on jäänud keskaegsest hoonestusest. Arhitekt Irina Raud on projekteerinud detailplaneeringu Niguliste kvartalile, kuid see on alles menetluses ning seega kehtivat detailplaneeringut kvartalile ei olegi. Diplomitöös jälgin, et Niguliste kirikule jääks ümber piisavalt vaba ruumi ning kavandan hoonestuse enamjaolt Harju tänava äärsete kruntide piiresse. Uut krundijaotust ette ei näe. (Skeem 6)

Skeem 6. Vasakult: krundijaotus, põhilised liikumised

Põhiline liikumine toimub piki Harju tänavat, samuti Mürivahe tänaval ja Kuninga tänaval. Oluline kvartalisene liikumine toimub läbi ajaloolise Nõelasilma. (Skeem 6)

Skeem 7. Vasakult: ümbritsevate hoonete funktsionaalsus, vaatekoridorid Niguliste kirikule

Kvartalit ümbritsevate hoonete tänavatasandi funktsionaalsus on varieeruv ja vanalinlik- leidub nii kultuuriasutusi, söögikohti, ärihooneid jm. Analüüs näitab, et vanalinnas on tänavatasandi aktiivsus väga oluline ning seda tuleb silmas pidada ka diplomitöös. Niguliste kirikule avanevad kaks põhilist vaatekoridori, üks Vabaduse väljaku poolt tulles ja teine Raekoja platsilt tulles piki Harju tänavat. Planeeritav hoonestus peaks arvestama Niguliste kirikule avanevaid põhilisi vaateid. (Skeem 7)

2.2 Asendiplaan

2.2.1 Olemasolev olukord

Kvartali kõige silmapaistvam hoone on Niguliste kirik. Lisaks on kvartalis veel Rootsi- Mihkli kirik ühe abihoonega, 5-kordne elumaja, restoran ja Eduard Vilde monument. Kõrguste erinevus kvartalis on ligi 6 meetrit, Harju tänava pool madalam ja Niguliste kiriku all kõige kõrgem osa. Niguliste kvartali haljasala kutsutakse Harju pargiks. Ajalooliselt oluliseks fragmendiks kvartalis on Nõelasilm, mida markerib väikene avaga müüriosa, kust on võimalik läbi kvartali liikuda. Kvartalis on mitmeid elujõulisi kõrgeid puid.

2.2.2 Planeeritav olukord

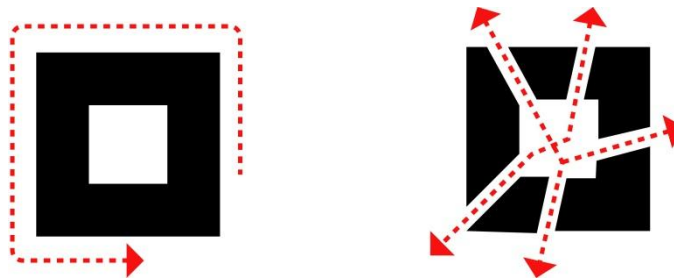
Projektis on säilitatud Nõelasilma läbikäik, kõik olemasolevad hooned ja Eduard Vilde monument. Kvartalis on planeeritud 13 majast koosnev hoonekompleks, millest 8 on omavahel ühendatud galeriidega. Kuna kvartalis on kõrguste erinevus kahe korruse jagu, siis olulised sissepääsud on jagatud kahele kõrgusele- Harju tänavale ja 3 meetrit kõrgemale sisekvartalis uue väljaku äärde.

Harju tänavale on markeeritud erineva sillutuskiviga ajaloolise hoonestuse ehitusjoon. Olemasolev kõrghaljastus on projektis säilitatud.

2.3 Arhitektuurne osa

2.3.1 Arhitektuurne üldlahendus

Vanalinna kvartalid on enamjaolt perimetraalse planeeringuga. Liikumine toimub ümber kvartalite, kuid läbi kvartali põigata ei ole tavaliselt võimalik. Olemas on küll väikesed kangialused ja sissepääsud elanikele või töötajatele. Diplomitöö arhitektuurne idee on kavandada kvartal, kus on võimalik hoonete vahele põigata ja liikumistrajektoor ise valida. (Skeem 8) Selline lahendus toob vanalinna vaheldust ja rikastab linnaruumi. Harju tänaval on näha, kuidas ühel pool on olemasolev perimetraalne kvartal ja teisel pool vastanduv hoonestusviis.

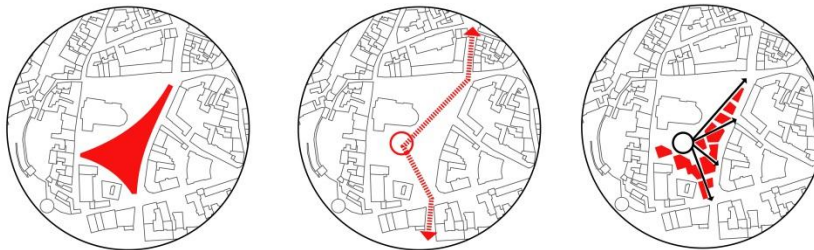
Skeem 8. Vasakult: tüüpiline vanalinna kvartal, planeeritav kvartal

Teisalt, kvartalis on planeeritud kool. Tüüpiline koolimaja on üks suur massiiv, kuid vanalinlik skaala taotleb hoone mahulist ümbermõtestamist. Seetõttu on kavandatud ühe suure hoone asemel mitu väiksemat hoonet ja funktsionaalsuse säilimiseks mahud ühendatud galeriidega. (Skeem 9)

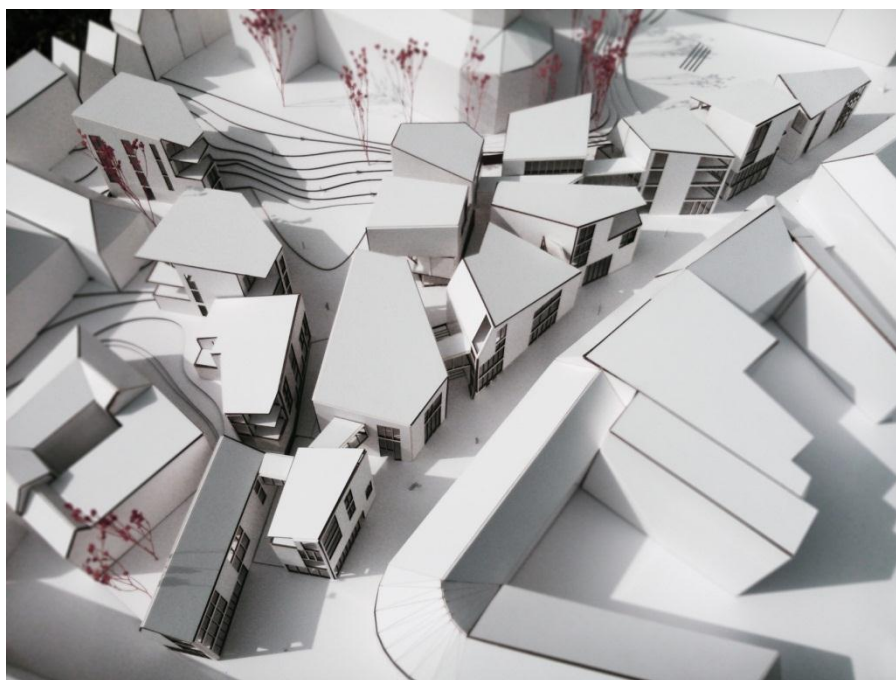

Skeem 9. Vasakult: tüüpiline koolimaja, planeeritav koolimaja

Skeem nr. 10 seletab, mis osa kvartalist on planeeritud uuele hoonestusele (arvestades nii Niguliste kiriku kui ka E. Vilde monumendiga). Teisalt, kvartalis on planeeritud väljak, mis on ühenduspunktiks Vabaduse väljaku ja Raekoja platsi vahel. Olemuselt on uus väljak intiimsem ja õhkkond kvartalis tegutsevate tudengite ning loomeinimeste tõttu inspireeriv. Kolmanda skeemi pealt on näha planeeritavat hoonestust ja põhilisi liikumissuundi. Pilt maketist annab ülevaate uuest hoonekompleksist. (Pilt 21)

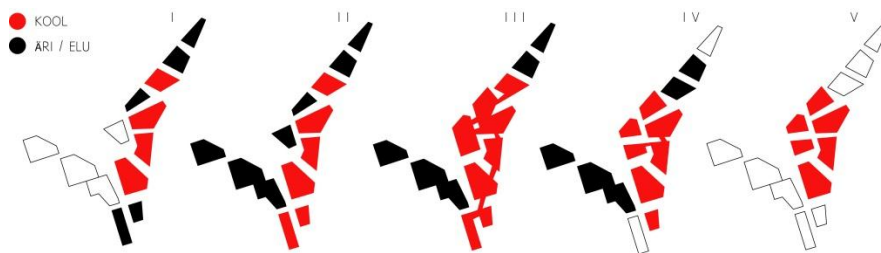
Skeem 10. Vasakult: hoonestusala, uus väljak, uus hoonestus

Pilt 21. Vaade Niguliste kvartalile

2.3.2 Hoonekompleksi funktsionaalne ülesehitus

Kvartalisse on kavandatud nii arhitektuurikool, kui ka teisi funktsioone (äripinnad, stuudiokorterid, galeriid). Esimese korruse tasand on aktiivne ja suunatud kõikidele linnaelanikele. Planeeritud on tänavatasandile peale kooli peasissepääsu veel 2 kohvikut, bistroo, 2 galeriid ja mõned äripinnad. Skeem 11 kirjeldab, kuidas on jaotatud funktsioonid korruste kaupa. Teise korruse tasandilt ehk väljaku tasandilt on kvartali kõrguserinevuste tõttu samuti hoonetesse võimalik siseneda. Väljakule avanevad mitmed äripinnad, galerii ja kooli teine sisepääs.

Skeem 11. Funktsionaalne jaotus korruste kaupa

Raekoja platsi poolt Harju tänava suunas liikudes avaneb vaade Niguliste kirikule, Vilde monumendile ja galeriihoonele. (Pilt 22, Pilt 23)

Pilt 22. Vaade Raekoja platsi poolt

Pilt 23. Vaade linnulennult Raekoja platsi poolt

Vabaduse platsi poolt tulles on võimalik Niguliste kirikut silmata ja kahe uue hoonemahu vahelt otse väljakule pääseda. (Pilt 24)

Pilt 24. Vaade Vabaduse väljaku poolt

Kooli peasissepääs avaneb Harju tänavale ja on planeeritud kvartali kesksesse osasse. (Pilt 25) Sissepääsu ette on planeeritud piisavalt ruumi, et kooli minevatel ja tulevatel tudengitel oleks võimalik vabalt liikuda ning linnaelanikel piisavalt ruumi mööduda.

Pilt 25. Vaade kooli peasissepääsule

Galeriid, millega hooned omavahel seotud on, lisavad kompleksile omapära ja vanalinnale modernset lähenemist. Galeriide tõttu tekivad sisetänavatele ootamatud valgus-varju „mängud“.
(Pilt 26, Pilt 27)

Pilt 26. Vaade Harju tänavalt

Pilt 27. Vaade sisetänavale

Kõik kvartalisised uued käiguteed viivad väljakule. Päikese liikumistrajektoori suhtes on väljakul soodne koht, sest pärastlõunane ja õhtune päike paistab üle hoonete väljakule. Väljak on lahendatud astmeliselt, et inimestel oleks ruumi vabalt istuda, puhata ja õppida. Astmed on kaetud inimsõbraliku materjaliga, näiteks puiduga. Astmestiku ette on jäetud piisavalt tasapinnalist ruumi,

et korraldada üritusi, valmistada installatsioone vms. Eriilmeliste hoonetega ümbritsetud uus väljak vanalinnas loob kvaliteetsesse linnaruumi juurde uue kihistuse. (Pilt 28)

Pilt 28. Vaade väljakule

Kooli siseruumid on planeeritud võimalikud paindlike ja inimsõbralikena. Õpperuumide liigendamiseks on kasutatud näiteks lükand-vaheseinu, mis ajas õppesüsteemi- või korralduse muutustega kaasas saavad käia. Stuudiod ja *workshop-i* ruumid on kavandatud läbi mitme korruse ja võimaldavad tudengitel vabalt toimetada. (Pilt 29) Planeeritud on väga erinevaid õpperuume nii loengute, seminaride, rühmas ja eraldi töötamise jaoks. Lisaks õppeklassidele on kavandatud raamatukogu, arvutiklassid, bistroo, galerii, kunsti- ja raamatupood, õppejõudude ruumid ning administratiivsed ruumid. Esimesel korrusel, peasissepääsu juures asub garderoob ja tudengite hoiukapid. Peasissepääsude juurde on kavandatud põhiline vertikaalne liikumine- lift ja trepid, kust edasi saab erinevatesse hoonetesse liikuda mööda galeriisid.

Pilt 29. Vaade stuudioruumi

2.4 Konstruktiivne osa

2.4.1 Välisseinad ja vahelaed

Hoone on kavandatud monoliitbetoonist vahelagedega ja monteeritavatest raudbetoon-elementidest seinte ja teraskonstruktsioonis katuslagedega. Välisseinad koosnevad graafilisest monteeritavast raudbetoonist, keskest soojustuskihist ja kandvatest monteeritavatest raudbetoon-elementidest. Väliskihis olev graafiline betoonkiht on pigmenteeritud ja seetõttu õrna kollaka tooniga ning tekstuur on sametine. Seinte valatud betoonist sisepinnad on värvitud. (Pilt 30)

Pilt 30. Graafiline betoon, *GC Smooth*

3. TANAVA SILLUTIS

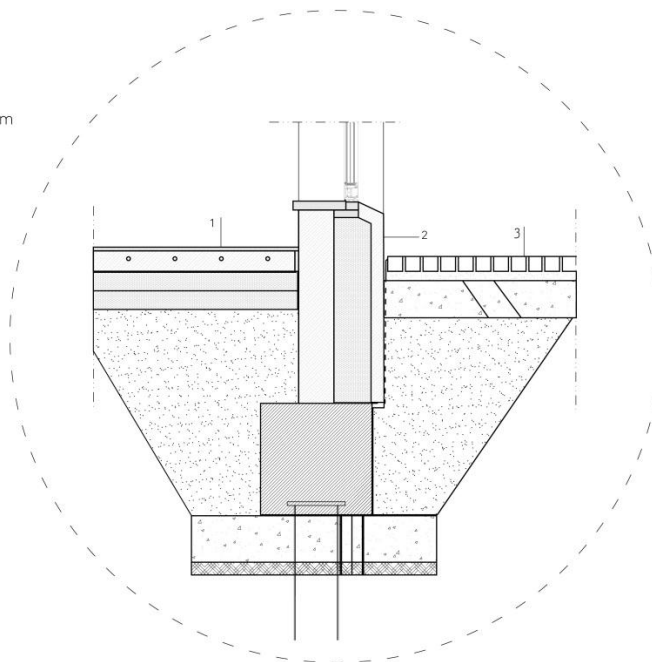
GRANIITKIVI SILLUTIS 100 X 100 mm
TIHENDATUD LIIVTÄIDE 50 mm
GEOTEKSTIIL
KILLUSTIKALUS 200 mm
TIHENDATUD LIIVALUS

2. SOKKEL

PIGMENTEERITUD, GAAFILENE
RAUSBETON KATTEKIHT 70 mm
ISOLATSIOONIKIHT 200 mm
KANDEV MONOLIITNE
RAUSBETON 200 mm

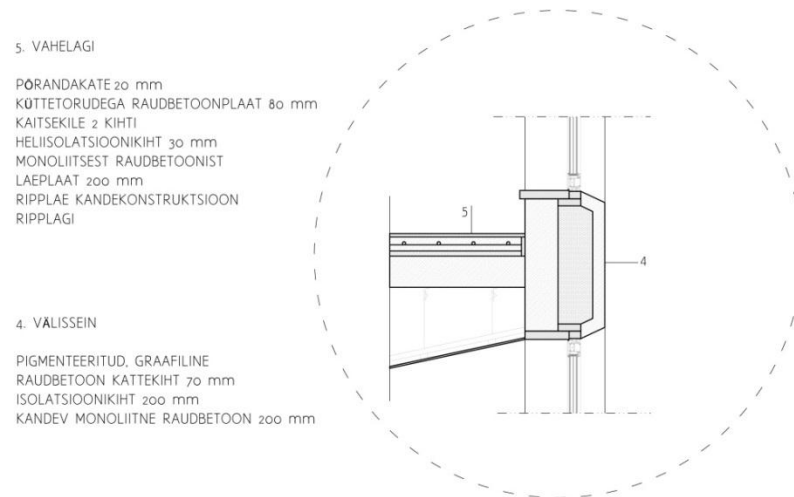
1. PÕRAND PINNASEL

PÕRANDAKATE 20 mm
KÜTTETORUDEGA RAUSBETON-
PLAAT 110 mm
KAITSEKILE 2 KIIHTI
ISOLATSIOONIKIHT 200 mm
TIHENDATUD LIIVALUS

Skeem 12. Soklisõlm

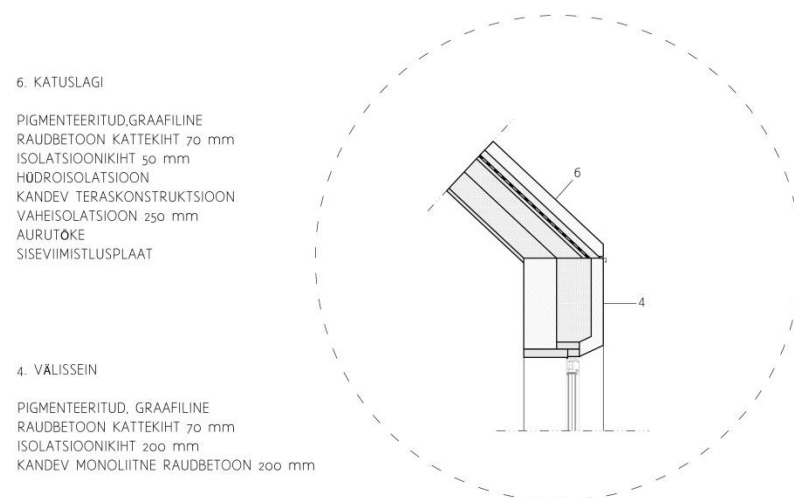
Hoonesised komminukatsioonid on valdavalt viidud ripplae taha. Väljaarvatud katuslaega ruumid, kus ventilatsiooni torustik on teadlikult eksponeeritud ning tumedat värvi toonitud. Kõrgete akende tõttu on ripplagedele antud erinevad kalded, et jätta piisavalt ruumi ventilatsiooni torustikule. Ripplagede plaadid on kavandatud puitkiud moodulitest.

Skeem 13. Vahelae sõlm

2.4.2 Katus

Hoonetel on nii pult- kui ka viilkatuseid. Selleks, et hooned ühtse kompleksina mõjuksid, on kavandatud katuste välisilme sama pigmenteeritud graafilise rausbetoonist kattekihiga. Väline betoonkiht on töödeldud veekindlaks. Katust kannab teraskonstruktsioon, mille vahel on soojustus. Katuslae sisepind on viimistletud puitplaatidega.

Skeem 14. Räästa sõlm

2.4.3 Avatäited

Hoonetel on puit-alumiinium aknad ja mõnes kohas on kasutatud klaasfassaade, mis on alumiiniumkonstruktsioonil.

2.5 Eriosad

2.5.1 Küte ja ventilatsioon

Hoonetele on ette nähtud soojustagastusega sundventilatsioon. Hooneid köetakse tsentraalse keskküttega. Kõigil korrustel on vesipõrandaküte.

2.5.2 Veevarustus ja kanalisatsioon

Hoonekompleks liidetakse linna ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga.

2.5.3 Elektri- ja sidevarustus

Hoonekompleks varustatakse elektriga vastavalt AS Eesti Energia tehnilistele tingimustele.

2.6 Tehnilised näitajad

2.6.1 Ehitiste üldised olulised tehnilised andmed

ehitistealune pindala	3077	m ²
hoonete suletud netopind	9590	m ²
hoonete suletud brutopind	10 680	m ²
maksimaalne hoonete kõrgus	18,9	m
maksimaalne korruste arv	5	

Allolevas loetelus on kirjas, kui palju on kvartalisse planeeritud kooli netopinda ja muu funktsiooni pinda.

KOOL			MUU		
stuudiod	777	m ²	galeriid	805	m ²
õpperuumid	925	m ²	kohvikud	591	m ²
saal	311	m ²	äripinnad	520	m ²
puhkeala	865	m ²	ateljeed	2139	m ²
admin./ õppejõud	682	m ²	KOKKU	4055	m ²
raamatukogu	382	m ²			

raamatu- ja kunstipood	336	m ²
sportimine	260	m ²
bistroo	320	m ²
abiruumid/ teenindav osa	1385	m ²
KOKKU	5535	m ²

3 KOKKUVÕTE

Olukord Eesti arhitektuurihariduses on muutunud paari aastaga segaseks. Ja huvitav on asjaolu, et nii väikese riigi puhul nagu Eesti, leidub väga erinevaid arvamusi selle teema üle. Numbrid ja statistika on samuti hägused ega näita vastust, kuidas edasi tegutseda. Selge on see, et teema on aktuaalne ja vajab arutlemist ning veel rohkem õiget tegutsemist.

Diplomitöö eesmärk on kavandada Eestisse kaasaegne arhitektuurikool, mis hõlmab kõiki ehituskunsti valdkondi (arhitektuur, urbanism, sisearhitektuur, maastikuarhitektuur, restaureerimine). Hetkel toimub loetletud erialade õpetamine erinevates kõrgkoolides ja seetõttu on omavaheline suhtlus ja arutlemine minimaalne. Kui kõrvalstuudiotel toimetaksid näiteks nii maastiku- ja sisearhitektuurtudengid, tehnilise suunaga kui ka disaini eest vastutavad arhitektuurtudengid, oleks lõpptulemus kaalutletum ja kihilisem.

Ehitatakse aina uusi hooneid juurde, kuid vanad lagunevad ja vajavad samal ajal uue hinge sissepuhumist. Kui kaasata restauraatorid ja muinsuskaitsejadki ühisesse projekti, on võimalik moodsat joont ja ajalooliselt olulisi detaile kombineerida ja saavutada põnev kooslus. Koostöö oskust tuleb koolis õpetada.

Koondades kõik loetletud valdkonnad ühte kooli, tekib tugev ja koostöö-aldis tudengkond. Üliõpilased lõpetavad kooli ja lähevad tööle, kaasas pagas, millega rikastada kodanikku, riiki, kogu maailma. Üks tugev arhitektuurikool on kasulik valik nii tudengile kui riigile.

Kool on planeeritud Tallinna vanalinna, Niguliste kvartalis. Ühe suure massiivse koolimaja asemel on kavandatud hoonete kompleks, mille vahelt on võimalik vabalt liikuda. Hooned on ühendatud galeriidega. Tänavatasand on aktiivne, planeeritud on nii kohvikuid, galeriisid kui ka äripindu. Avatud kvartal koos linnaväljakuga toob keskaegsesse vanalinna värskust ja rikastab linnaruumi.

4 SUMMARY

Within two years situation in Estonian architectural education has become confusing. And interesting is the fact that in such a small country like Estonia, there are very different opinions on this issue. Numbers and statistics are also blurry and don't show the answer how to proceed. It is clear that this topic is relevant and needs to be debated and even more needs right action.

The purpose of the graduation project is to design the Contemporary School of Architecture that covers all areas of the art of building (architecture, urbanism, interior architecture, landscape architecture, restoration). At the moment, teaching above mentioned subjects takes place separately in many different universities and therefore the communication between universities is minimal. For example if, both landscape and interior design students would study in studios side by side with technical and architectural design students, then the end result would be a more prudent and layered.

New buildings are constantly constructed while at the same time, old ones fall apart and need new soul. If to involve heritage protectioners and restorers into a common project, then it would be possible to combine a modern line and historically important details and achieve a fascinating result. Cooperation with the skill has to be taught in schools.

Putting all the above mentioned specialties together to a one school, would lead to a strong and co-operative network of students. Students leave school and go to work, together with knowledge, which will enrich the citizens, country and the world. One strong school of architecture is a useful choice for both students and the state.

The school is planned to the Old Town of Tallinn, into the St. Nicholas quarter. Instead of one large massive school building a complex of buildings is designed, which allows free movement through the complex. The buildings are connected with the galleries. Street level is active, filled with cafes, galleries, as well with commercial spaces. Open quarter with city square will bring freshness to the medieval Old Town and enriches the cityscape.

5 VIIDATUD ALLIKAD

- [1] P Pere. (2013, detsember) <http://www.e24.ee/2605828/arhitektuuriburood-ei-saa-uhemehefirmade-vastu>.
- [2] K-H Murula, "Arhitektuuriõpe Tehnikaülikoolis tagasi," *Õpetajate Leht*, november 2013.
- [3] H Kesler, "Arhitektuuriharidusest Eestis TTK pilgu läbi," *Õpetajate leht*, detsember 2013.
- [4] Carl Dag Lige, "Sinu isiklik avalik ruum," *Maja*, p. 43, Mar. 2007.
- [5] K. Pedak, "Tallinna Niguliste kvartali hoonestamisprojektide võistus," *Ehitus ja Arhitektuur*, p. 44, Jan. 1970.
- [6] Mihkel Karu Mait Väljas, *Arhitekt Peep Jänes*. Tallinn: Arhitektuurimuuseum, 2013.
- [7] Riin Alatalu, "Kas Karuteene väärrib medalit?," *Sirp*, p. 33, mai 2014.
- [8] M. Auge,. Tallinn: TLÜ Kirjastus, 2012, p. 101.
- [9] D. D. Brown R. Venturi, "A significance for A&P Parking Lots or Learning from Las Vegas," in *Modern Architectural Theory*., 1968, p. 308.
- [10] K. Frampton,. Tallinn: Eesti Kunstiakadeemia, 2011, p. 322.
- [11] K. Allen. (2013, November) Archdaily. [Online]. <http://www.archdaily.com/452813/koolhaas-on-place-scale-and-de-rotterdam/>
- [12] V. Künnapu,. Tallinn: Tallinna Tehnikakõrgkool, 2001, pp. 131-132.
- [13] J. Soolep,. Tallinn: Eesti Kunstiakadeemia, 2010, pp. 68-71.
- [14] M. Auge,. Tallinn: TLÜ Kirjastus, 2012, p. 77.
- [15] R. Cowan,. Scotland, 2001, p. 12.
- [16] A. B. Jacobs,. London: The Mit Press, 1995, p. 9.

[17] Reet Varblane, "Tallinn on praegugi roheline pealinn," *Sirp*, Mai 2006.

6 LISAD

6.1 Lisa 1. Intervjuu arhitekt Kaire Nõmmega

Missugune on arhitektuuri olemus?

Ühe sõnaga ei saa vastata. Huvikoolis küsime lastelt, et mida arhitektuur võiks tähendada? Tüüpvastustele nagu ehitamine ja majad õhutame juurde mõtlema ka majade ümbrusele, teekonnale, tegevustele. Julgustame ruumile laiemalt mõtlema, kuid samas tundma ka seda ruumi, mis on inimese sees. Koos arutame kas mänguonn puu otsas on arhitektuur? Kas haagiselamu on arhitektuur? Kust jookseb piir selle vahel mis on arhitektuur ja mis pole? Võibolla alati ei olegi just arhitektid arhitektuuri loojateks. Meile tundub, et inimese soov ja kavatsus mingi ruumielamuse või funktsiooni saavutamiseks on ruumi loomisel üks olulisemaid faktoreid.

Kas “arhitektuur” võrdub “ruum”, või on midagi veel?

Ei ole ainult ruum. Väga oluline on kavatsus, millega see ruum on loodud ja millise elamuse keegi seda ruumi kogedes võiks saada.

Mis on mõistete “koht” ja “ruum” erinevus?

Ruum muutub kohaks läbi personaalse kogemuse, läbi lugude. Nende läbi tekib ruumile tähendus, nende kaudu jääb ruum meelde ja nende abil orienteerume ruumis. Huvikoolis suuname noori enda kogemust sõnastama ning mõtlema selle üle mida nad ise erinevatelt ruumidelt ootavad, mis teeb ühe ruumi meeldivaks ja teise ebamugavaks. Alati ei saa jääda lootma sellele, et arhitekt suudab täielikult mõista meie ootusi ja soove. Vahel võib juhtuda, et arhitekti poolt kavandatu ei hakka toimima nii nagu loodetud. Samas linnakoes olevad nõ vahealad, kus puudub kindel tegevusplaan ja vohab isetekkeline elu võivad osutada hoopis põnevamaks ruumielamuseks.

Kuidas läbi ruumi inimesi kõnetada?

Ideaalis võiks ruum olla selline, mis toetab soovitud tegevusi nii, et ruumile endale ei peaks mõtlema. See oleks nagu hästi istuv riietus, mis pakub naudingut, kui seda kannad ning tegutsedes pigem toetab kui segab. Samas soovime, et ta oleks ka nägus ja pakuks visuaalset elamust, siis on justkui kõik paigas. See eeldab suurepärast tellija ja arhitekti koostööd, teineteise olemuse mõistmist.

Kas ruumiõpe võiks olla tulevikus ka üldhariduskoolide õppekavas?

Ma ei arva, et see peaks olema eraldi õppeaine. Ruumi analüüs ja selle märkamise õpetus võiks olla lõimitud teistesse õppeainetesse - näiteks ühiskonnaõpetuses võib selgitada, kuidas inimesed saaks planeerimisprotsessides osaleda. Matemaatikas analüüsida ruumide geomeetriat või teha arvutamise ülesandeid ruumiga seotud suuruste näitel. Ka eesti keele ja kirjanduse tundides võiksid õpetajad puudutada ruumiga seotud sõnavara või jagada ruumiga seotud lugusid, rääkimata kunstiõppest, kus võiks palju rohkem ruumitaju arendada ja teha ülesandeid, mis õpetavad ruumi "lugema". Olen kindel, et iga õppeainega on võimalik ruumiõpe siduda. Uued põlvkonnad on väärt paremat haridust, mille abil saaks tekkida loomulik arusaam ruumist, mille baasil oskaksid nad väärtustada kvaliteetset ruumi ja ka pärandit.

Aga kuidas selleni jõuda?

Praegu saame arhitektuuri huvikoolis iganädalaste töötubade vormis pakkuda ruumi avastamise rõõmu kokku umbes neljakümnele Tallinna lapsele, mis meie eesmärki arvestades on siiski väike ringkond. Aegajalt korraldame ühekordseid töötubasid ka mujal Eesti koolides. Paralleelselt nende tegevustega valmistame ette abimaterjale üldhariduskoolide õpetajatele ruumiga seonduva temaatika lõimimise hõlbustamiseks erinevatesse õppeainetesse. See on pikem protsess, kuid liigume selles suunas.

Kas olete uurinud, kuidas õpetajad teie initsiatiivi suhtuvad?

Õpetada saab peamiselt seda, mis haakub sinu elukogemuse ja tõekspidamistega. On palju õpetajaid, kes peavad seda ideed väga vajalikuks ning ootavad pikisilmi abimaterjale ja täiendkoolitusi, mis paneks nende mõtted edasi liikuma. Kindlasti leidub ka neid, kes peavad paremaks tugineda ajas välja kujunenud kindlatele ja turvalistele õpetusmeetoditele.

Mida tegelikult inimesed arhitektuuris märkavad?

Kahjuks suurem seltskond inimesi ei märka ümbritsevat linnaruumi. Nad on kinni sündmuses, kust tulevad, või mõtleavad sellest, kuhu nad teel on ja mis neid seal ees ootab. Teekonna teadlikkust ühest kohast teise liikumisel enamikel ei ole. Inimesed ei oska olla hetkes ning seepärast nad ei märka ka ruumi enda ümber. Ruumiteadlikkus tekib kahjuks vaid siis kui ootamatult lompi astutakse või jäädakse bussist maha ja avastatakse, et läheduses pole ühtegi pinki, kuhu ennast või oma kotti toetada võiks.

Kuidas linnaruum peaks toetama inimeste teadlikkust sellest?

Välisruum võiks olla loomulikuks jätkuks siseruumile, orgaaniliselt toetama inimeste toimetamisi, pakkuma võimalusi erinevateks tegevusteks. Ruumi saab kohandada inimeste elukorralduse järgi sobivaks, et ruumis liikumisel ei peaks liialt oma energiat kulutama. Selleks on vaja aga diskussiooni, elanike initsiatiivi. Liiga sageli antakse hinnanguid skaalal ilus-kole, kuid olulisem oleks sõnastada näiteks milliseid tegevusi mingi konkreetne linnaruum võiks toetada. Kas inimesed julgevad lasta oma lapsi jalgrattaga linna vahele liikuma? Kas ühest pargist teiseni saab sujuvalt ja turvaliselt? Kas linnaruumis saab pingil jalga puhata vaid tasulistest välikohvikutes või on selleks ka teisi võimalusi?

Meil on huvikoolis väike lihtne harjutus. Palume lastel silmad kinni panna ning kirjeldada mida sellest ruumist mäletatakse. Tulemused on erinevad, sõltuvalt kui tuttav on ruum nende jaoks. Proovime lastega arutada, millistest osadest ruum koosneb ning kuidas neid muutes on võimalik ruumi olemusega mängida.

Me ei otsi huvikoolis õigeid vastuseid - pigem küsime küsimusi ja õhutame neid arutlema. Õpetame lastele ka jooniste lugemise oskust.

Kuidas arhitektuurimuuseumi ruumid toetavad huvikooli õpet?

Muuseum on erinev ruumist, kus lapsed igapäevaselt õpivad. See mõjub hästi. Lisaks põnevale võlvlaega tööruumile saame huvikooliga kasutada tervet muuseumi maja, mille kõik neli korrust on väga eriilmelised. See ei ole küll päris ideaalne ruum, kuid väga oluline on olla arhitektuuriteemaliste väljapanekute ja sündmuste sees. See äratas lastes tähelepanu ning ärgitab uurima ka näitusi. Samuti on positiivne, et saame laste tehtud töid muuseumi külastajatele jooksvalt eksponeerida.

Minu ettekujutuses on parim huvikooli ruum suurte akendega galeriipind paljude inimeste käiguteel, näiteks nagu Laste Maailma galerii (praegune arhitektuuri- ja disainigalerii). Nii oleks lastel sinna kerge kohale tulla ning silmside linnaruumi ja erinevate tegevustega oleks olemas. Teisalt oleks see ka väga hea reklaam, sest tegu on siiski erakooliga ja majanduslikult oleks kasulik olla rohkem nähtaval.

Mis on arhitektuuri x-faktor?

Ruum on see, kus kõik inimesed igapäevaselt liiguvad ja toimetavad. Me ei saa ümbritsevat ruumi eirata. Mõnes kohas on aga oluliselt mõnusam viibida kui teises, mõni ruum üllatab ja pakub lausa elamusi. Väga tore kui elamus tekib arhitekti hoolikalt kavandatud ideede abil, kuid samavõrd

väärtuslik on ka sündmus, mis ruumi kellegi jaoks eriliseks muudab. See teebki asja huvitavaks, et pole olemas kahte ühesugust ruumi, iga projekt on uus maailm, millesse süüvida.

Kas läbi huvikooli saab teoks ka Sinu isiklik missioon arhitektuuris?

Arhitekti argipäev on üsna teravalt esile toonud selle puudujäägi üldhariduses, mis ei anna inimestele oskust ruumi teemadel kaasa rääkida. Kahjuks isegi ehitajate, tellijate või otsustajate hulgas. Samas ei saa seda neile ka ette heita, kuna tuleme ju üldharidussüsteemist, mis selleks ettevalmistust pole loonud. Koos paari mõttekaaslasega oleme asunud pakkuma uuele kasvavale põlvkonnale lihtsaid õpetusi ruumist. Tutvustame sõnavara, õpetame jooniste lugemise oskust ja eriti oma soovidest arusaamist ja nende väljendamist. Püüame lastega arhitektuurist rääkida lihtsas ja arusaadavas keeles ja julgustada neid edasi arutlema. Eesmärk ei ole kasvatada uusi arhitekte, pigem teadlikke kodanikke, kes sooviks endi ümber kvaliteetset ja nende vajadustele vastavat ruumi. Eks ta omamoodi missioon ole, hetkel on see minu väljund, millega ma väga hea meelega tegelen.

7 JOONISED